

Västerbergslagens utbildningscentrum
info@vbu.ludvika.se

Rektorn vid Vasaskolans gymnasiesärskola
lana.risberg@ludvika.se

Beslut för gymnasiesärskola

efter tillsyn av Vasaskolans gymnasiesärskola
Västerbergslagens utbildningscentrum

Tillsyn i Vasaskolans gymnasiesärskola

Skolinspektionen genomför tillsyn av kommunalförbundet Västerbergslagens utbildningscentrum under hösten 2013. Vid tillsynen besöker Skolinspektionen samtliga skolenheter inom kommunalförbundet.

Vasaskolans gymnasiesärskola besöktes av Skolinspektionen den 10 och 11 oktober 2013.

Fakta om skolan

Vasaskolans gymnasiesärskola bedriver utbildning för elever på gymnasiesärskolans individuella program med Västerbergslagens utbildningscentrum (VBU) som huvudman. VBU är ett kommunalförbund mellan Ludvika och Smedjebackens kommuner som bland annat bedriver gymnasieutbildning och vuxenutbildning.

Gymnasiesärskolans verksamhet är förlagd till två skolor, Vasaskolan och Högbergsskolan i centrala Ludvika med totalt 10 elever. I årskurserna 2-4 finns elever på Yrkesträning och Verksamhetsträning och deras utbildning utgår från kursplanerna GySär 2002:02. Utbildningen för eleverna i årskurs 1 utgår från Gymnasiesärskolans Läroplan 2013.

Eleverna som går på Verksamhetsträning har sin utbildning förlagd till Vasaskolan och övriga elever har sin utbildning på Högbergsskolan.

Gymnasiesärskolan leds av en rektor som även har ansvar för grundsärskolan i Ludvika kommun. Verksamheten är organiserad i ett arbetslag. Rektorn har som stöd för sitt arbete en så kallad skolutvecklingsgrupp som består av lärare från både gymnasiesärskolan och grundsärskolan.

Kunskapsresultat

Skolverket samlar inte in någon statistik som visar elevers resultat i gymnasiesärskolan. Skolinspektionen har dock tagit del av skolans egna uppgifter när det gäller kunskapsresultat. Av den verksamhetsredogörelse som rektorn gjort i samband med tillsynen framgår att eleverna på gymnasiesärskolans individuella program når utbildningsmålen i hög grad. Enligt skolans betygs katalog för läsåret 2012/13 har eleverna på Yrkesträning fått betyget G i samtliga kurser som ingått i deras utbildning.

Helhetsbedömning

Tillsynen visar att det inte finns några samlade kunskapsresultat som visar hur väl Vasaskolans gymnasiesärskola som helhet lyckas med sitt kunskapsuppdrag. Däremot framgår av dokumentation och intervjuer med rektorn och lärare att eleverna når målen för utbildningen i hög grad.

Skolinspektionen bedömer dock att det finns utrymme för att höja kunskapsresultaten eftersom tillsynen visar att undervisningen inte alltid är utformad så att elever som lätt når målen för utbildningen ges ledning och stimulans att komma längre i sin kunskapsutveckling. Trots detta bedömer Skolinspektionen att rektorn tar ansvar som pedagogisk ledare och ser till att det dagliga arbetet är inriktat mot elevernas utveckling och lärande och mot att de nationella målen uppfylls. Skolinspektionen tar del av flera exempel på undervisning som är väl anpassad efter varje elevs förutsättningar och behov, inte minst genom skolans medvetna satsning på så kallad alternativ kompletterande kommunikation (AKK).

Trots att det finns ett kvalitetsarbete i skolan så behöver rektorn ta ett ökat ansvar för detta och tillsammans med lärarna se till att resultat i alla ämnen, ämnesområden och kurser analyseras och utvärderas så att både väl fungerande undervisning synliggörs men också behov av förbättringsinsatser tydliggörs. Detta är viktigt, inte minst för de elever som behöver mer utmaningar i sitt lärande.

Avslutningsvis behöver rektorn se till att skolan har tydliga rutiner för arbetet med särskilt stöd och att detta är väl förankrat, så att det inte råder något tvivel om när en elev är i behov av särskilt stöd och att åtgärdsprogram därmed ska utarbetas.

Skolinspektionens ingripande

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger enligt 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Västerbergslagens utbildningscentrum att vidta nedanstående åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast den 10 februari 2014 redovisas för Skolinspektionen.

Undervisning och lärande

Bedömning

Västerbergslagens utbildningscentrum måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Undervisning och lärande.

- Ge elever som lätt når kunskapskraven som minst ska uppnås ledning och stimulans att nå längre i sin kunskapsutveckling.

Motivering

Av skollagen framgår att elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling. Skollagen betonar även att hänsyn ska tas till barns och elevers olika behov. Av läroplanen framgår att undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar, behov, erfarenheter och tänkande. Det framgår också att lärarna har ett utpekat ansvar för att hänsyn tas till den enskilda individens förutsättningar.

Av intervjuer med lärare, rektorn och genom besök i verksamheten framgår att undervisningen överlag är anpassad efter varje elevs förutsättningar och behov. Exempel på detta är användningen av olika former av så kallad alternativ kompletterande kommunikation (AKK) för att stödja eleverna i sitt lärande. Intervjuer och verksamhetsbesök visar dock att undervisningen inte alltid är upplagd så att elever som lätt når målen för utbildningen stimuleras att nå längre i sin kunskapsutveckling. Lärare uttrycker att eleverna inte alltid får de utmaningar de ska ha. De beskriver som exempel att "vi ger dem inte alltid vuxenlivet". Detta framgår också vid besök i undervisningen, då elever berättar att de inte får träna på att köpa de ingredienser som behövs när de ska lära sig att laga olika maträtter. Lärare förklarar det med att skolan inte har fungerande system för att hantera betalningen vid denna typ av inköp. De menar också att tiden inte räcker till för att lära eleverna att handla mat. Även rektorn bekräftar att det inte är vanligt att eleverna får lära sig att göra matinköp som en förberedelse för vuxenlivet.

Vidare berättar elever för Skolinspektionen att skolans bibliotek främst används för tidningsläsning, vilket de ser som positivt. Dock framkommer, som ytterligare exempel på bristande utmaningar, att enstaka elever som framfört önskemål om att även få titta i och läsa böcker från skolans bibliotek inte uppmuntras att göra detta. Istället hänvisas de, utifrån omröstning i klassråd, till att använda raster för detta.

Sammanfattningsvis visar utredningen att det finns brister i skolans arbete med undervisning och lärande. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Västerbergslagens utbildningscentrum föreläggs att åtgärda bristerna.

Författning

1 kap. 4 §, 3 kap. 3 § skollagen, Läroplan för gymnasiesärskolan 2.1 Kunskaper

Trygghet och studiero

Bedömning

Västerbergslagens utbildningscentrum måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Trygghet och studiero.

- Se till att signaler om kränkande behandling anmäls till huvudmannen.
- Upprätta en plan mot kränkande behandling som anger vilka åtgärder som ska vidtas för att förebygga och förhindra kränkande behandling samt innehåller en redogörelse av hur föregående års planerade åtgärder har genomförts.

Motivering

Anmälan av kränkande behandling till huvudmannen

Enligt skollagen ska rektor som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten anmäla detta till huvudmannen.

Rektorn uppger i intervjun att hon aldrig har anmält kränkningar till huvudmannen när det har förekommit. Enligt rektorn har huvudmannen inte begärt information kring eventuella kränkningar och det finns inte heller några skriftliga rutiner för detta.

Plan mot kränkande behandling

Enligt skollagen ska huvudmannen se till att det varje år upprättas en plan med en översikt av de åtgärder som avses påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan. I Skolverkets allmänna råd för arbetet

mot diskriminering och kränkande behandling (SKOLFS 2012:10) anges att arbetet med planen mot kränkande behandling bör bedrivas så att planen återspeglar förhållande i varje enskild verksamhet.

Enligt Skolinspektionens praxis innebär "en översikt över de åtgärder som behövs" krav på att vissa rutiner ska finnas i planen; rutiner för akuta åtgärder vid situationer av kränkande behandling, rutiner för uppföljande insatser samt rutiner för hur händelser och åtgärder ska dokumenteras. Dessutom ska rutinerna enligt praxis ha såväl ett elev-elev-perspektiv och ett vuxen-elev perspektiv.

Skolinspektionen har tagit del av planen mot kränkande behandling tillika likabehandlingsplan för gymnasiesärskolans individuella program vid Högbergsskolan och Vasaskolan. Planen är upprättad 2013-08-01. Planen uppfyller inte de krav som ställs på en plan mot kränkande behandling. Den saknar en redovisning av vilka konkreta insatser som skolan, utifrån en aktuell kartläggning, planerar att vidta under det kommande året för att förebygga och förhindra kränkande behandling. Planen saknar också en redovisning av hur de under föregående år planerade åtgärderna har genomförts.

Sammanfattningsvis visar utredningen att det finns brister i skolans arbete med trygghet och studiero. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Västerbergslagens utbildningscentrum föreläggs att åtgärda bristerna.

Författning

6 kap. 8,10 §§ skollagen

Särskilt stöd

Bedömning

Västerbergslagens utbildningscentrum måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Särskilt stöd.

- Rektorn ska se till att behovet av särskilt stöd skyndsamt utreds.
- Rektorn ska se till samråd med elevhälsan sker vid utredning av särskilt stöd.

Motivering

Utredning av elevers eventuella behov av särskilt stöd

I skollagen anges att om det inom ramen för undervisningen eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås ska detta anmälas till rektorn. Rektorn ska se till att elevens behov skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om

eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan om det inte är uppenbart obehövt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd ska han eller hon ges sådant stöd.

Skolinspektionens sammanfattande intryck är att Vasaskolans gymnasie-särskola saknar tydliga rutiner för att utreda elevers eventuella behov av särskilt stöd och att det därigenom även är oklart när åtgärdsprogram ska utarbetas för elever i behov av detta. Rektorn och lärare uppger att det vid tiden för tillsynsbesöket inte finns några elever som har åtgärdsprogram. Rektorn och flera lärare förklarar det med att de anpassningar som görs i undervisningen vanligen räcker för att möta elevernas olika behov. Däremot menar rektorn och flera lärare att om en elev är i behov av "något extra" och mer tidsbegränsade insatser måste ett åtgärdsprogram utarbetas. Det finns dock lärare som uttrycker att de inte riktigt vet när ett åtgärdsprogram egentligen ska utarbetas. Vidare framgår av intervjun med representanter för elevhälsan att de inte är involverade i arbetet med att utreda elevers eventuella behov av särskilt stöd innan åtgärdsprogram eventuellt utarbetas. Även rektorn uttrycker att elevhälsans funktioner vanligen inte anlitas då elevers eventuella behov av särskilt stöd ska utredas. Det har inte skett under "de senaste åren", enligt rektorn. Det föreligger således oklarheter kring rutiner och ansvarsfördelning avseende utredning av elevers eventuella behov av särskilt stöd. Rektorn bekräftar att det finns oklarheter gällande dessa frågor.

Sammanfattningsvis visar utredningen att skolans arbete med särskilt stöd brister. Skolans verksamhet uppfyller därmed inte författningarnas krav och Västerbergslagens utbildningscentrum föreläggs att åtgärda bristerna.

Författning

3 kap. 8 § skollagen

Bedömning och betygssättning

Bedömning

Västerbergslagens utbildningscentrum måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Bedömning och betygssättning.

- Se till att eleven och elevens vårdnadshavare vid utvecklingsamtal ges samlad information om elevens kunskapsutveckling och studiesituation.

Motivering

Enligt skollagen ska rektorn se till att eleven och elevens vårdnadshavare i ett utvecklingsamtal ges samlad information om elevens kunskapsutveckling och studiesituation.

Av intervjuer med rektorn, lärare och elever framgår att utvecklingssamtal genomförs varje termin. Lärare och rektorn uppger dock att samtliga elever inte alltid deltar i samtalen i överenskommelse med berörda vårdnadshavare. Enstaka vårdnadshavare deltar således i utvecklingssamtal utan att deras barn är med. Rektorn förklarar det med att det finns enstaka elever som har mycket svårt att delta i samtalen därför att de exempelvis kan bli särskilt upprörda i situationen. Även lärare beskriver denna svårighet och att det gäller enstaka elever inom verksamhetsträningen. Samtidigt uttrycker lärarna att detta går att förändra, så att berörda elever faktiskt kan delta utifrån sina förutsättningar en liten stund på utvecklingssamtalen.

Utredningen visar sammanfattningsvis det finns brister i skolans arbete med utvecklingssamtal. Skolans verksamhet uppfyller därmed inte författningarnas krav och Västerbergslagens utbildningscentrum föreläggs att åtgärda bristen.

Författning

3 kap. 4 §, 18 kap. 20 § skollagen

Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen

Bedömning

Västerbergslagens utbildningscentrum måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen.

- Se till att rektorn bedriver ett systematiskt kvalitetsarbete som består i planering, uppföljning och utveckling av utbildningen.

Motivering

Systematiskt kvalitetsarbete

Enligt skollagen är det rektorns ansvar att se till att det på skolenheten bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete som består i planering, uppföljning och utveckling av utbildningen och att detta arbete dokumenteras. Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska vara de mål som finns för utbildningen i skollagen och andra föreskrifter (nationella mål). Att rektorn har ett särskilt ansvar för skolans resultat och för att planera, följa upp, utvärdera och utveckla utbildningen i förhållande till de nationella målen betonas även i läroplanen. Kvalitetsarbetet ska genomföras i samverkan med lärare, övrig personal och elever.

Rektorn beskriver i den verksamhetsredogörelse som Skolinspektionen tagit del av i samband med tillsynen att skolan arbetar utifrån ett "årshjul" där tidpunkt för uppföljning, analys och planering av arbetet anges. Det handlar ex-

empelvis om värdegrundsarbete, elevresultat och enkätresultat. Utifrån detta sammanställer rektorn en årsplan för arbetet det kommande läsåret. Av intervju med rektorn framgår vidare att det pågår insatser för att förändra skolans kvalitetsarbete. För detta ändamål används bland annat så kallade styrkort. Rektorn och lärare beskriver att kommunikation är ett prioriterat ämnesområde för skolan och de ger exempel på flera insatser som görs för att utveckla arbetet när det gäller detta. Samtidigt uppger rektorn och lärare att det inte förekommer ett gemensamt kvalitetsarbete där andra kurser, ämnen eller ämnesområden lyfts fram i det systematiska kvalitetsarbetet. Det innebär att välfungerande undervisning inte synliggörs likaså att behov av förbättringsinsatser inte tydliggörs i alla kurser/ämnen/ämnesområden. Även i skolans kvalitetsredovisning för läsåret 2012–2013 är det påtagligt att kunskapsresultat följs upp och utvärderas inom främst ett ämnesområde, nämligen kommunikation. Där finns resultat redovisade på detaljnivå. Rektorn bekräftar att det inte finns ett gemensamt kvalitetsarbete när det gäller övriga kurser/ämnen och ämnesområden och att "det borde vi" arbeta med.

Utredningen visar sammanfattningsvis att det finns brister i skolans systematiska kvalitetsarbete. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Västerbergslagens utbildningscentrum föreläggs att åtgärda bristerna.

Författning

4 kap. 4-5 §§ skollagen, Läroplan för gymnasiesärskolan 2.6 Rektorns ansvar

Erbjudande av utbildning

Bedömning

Västerbergslagens utbildningscentrum måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Erbjudande av utbildning.

- Anordna tillgång till samtliga föreskrivna kompetenser i elevhälsan i tillräcklig omfattning.
- Se till att elevhälsan arbetar förebyggande och hälsofrämjande.

Motivering

Elevhälsa

Av skollagen framgår att det för eleverna ska finnas en elevhälsa. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Vidare framgår det av skollagen att elevhälsan främst ska vara förebyggande och hälsofrämjande och att elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. I förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165 s. 276) betonas att arbetet med elevhälsa förutsätter en hög grad av samverkan mellan elevhälsans

personal och övriga personalgrupper i skolan. Det anges även att elevhälsan har ett särskilt ansvar för att undanröja hinder för varje enskild elevs lärande och utveckling. De mer generellt inriktade uppgifterna, där elevhälsans medverkan är viktig rör bl.a. elevernas arbetsmiljö och skolans värdegrund.

Eleverna har tillgång till specialpedagogisk kompetens genom att flera lärare är utbildade speciallärare och specialpedagoger. Eleverna har även tillgång till skolsköterska, dock i begränsad utsträckning. Enligt intervjuer med rektorn och med representanter för elevhälsan ansvarar skolsköterskan främst för de hälso-samtal som elever i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska erbjudas. Rektorn uppger i samband med faktakontroll att eleverna även har tillgång till skolläkare, skolpsykolog och kurator. Hon uttrycker vidare att dessa inte anlitas beroende på att eleverna på gymnasiesärskolan har nätverksmöten där dessa professioner ingår. Vidare framkommer i intervjun med representanter för elevhälsan att de ägnar lite tid eller ingen tid alls åt arbete som gäller gymnasiesärskolan. Därmed är de inte involverade i skolans förbyggande och hälsofrämjande arbete för att stödja elevernas utveckling mot målen. De menar också att det inte finns någon struktur för elevhälsoarbetet på gymnasiesärskolan. Vidare uppger de att det inte heller finns några tydliga krav och instruktioner från huvudmannen beträffande vad som eventuellt förväntas av dem i arbetet knutet till eleverna i gymnasiesärskolan.

Sammanfattningsvis visar utredningen att skolan inte har tillgång till samtliga föreskrivna kompetenser i elevhälsan i tillräcklig omfattning. Vidare uppfyller elevhälsan inte sin funktion att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål och att verka förebyggande och hälsofrämjande. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Västerbergslagens utbildningscentrum föreläggs att åtgärda bristerna.

Författning

2 kap. 25 § skollagen

Anmärkning

Skolinspektionen tilldelar enligt 26 kap. 11 § skollagen (2010:800) Västerbergslagens utbildningscentrum en anmärkning.

Västerbergslagens utbildningscentrum ska vidta åtgärder för att rätta till bristerna och redovisa de vidtagna åtgärderna till Skolinspektionen senast den 10 februari 2014.

Omfattning, innehåll och resurstillgång**Bedömning**

Skolinspektionen har uppmärksammat följande brist inom bedömningsområdet Omfattning, innehåll och resurstillgång.

- Se till att det för varje elev upprättas en individuell studieplan som motsvarar författningarnas krav.

Motivering

Enligt skollagen ska det för varje elev upprättas en individuell studieplan. Av gymnasieförordningen framgår att studieplanen ska innehålla uppgifter om elevens studieväg och om de val av kurser eller ämnesområden eleven har gjort. Om eleven följer ett utökat program skall det framgå vilka kurser som ingår i elevens fullständiga program och vilka kurser som ligger utanför det fullständiga programmet. Av läroplanen för gymnasiesärskolan framgår att rektor har ett särskilt ansvar för att skolan i dialog med eleven upprättar en individuell studieplan för varje elev och reviderar den vid behov.

Skolinspektionen har tagit del av några exempel på individuella studieplaner för elever på Vasaskolans gymnasiesärskola. De visar hur många timmars undervisning eleverna ska ha i de olika ämnesområdena under hela sin utbildningstid. Planerna saknar dock uppgifter om elevens studieväg.

Sammanfattningsvis visar utredningen att det finns brister när det gäller elevernas individuella studieplaner. Med anledning av att bedömningsområdet omfattning, innehåll och resurstillgång i övrigt uppfyller författningarnas krav bedöms bristen som mindre allvarlig och Västerbergslagens utbildningscentrum tilldelas en anmärkning.

Författning

19 kap. 26 § skollagen, 1 kap. 7 § gymnasieförordningen Läroplan för gymnasiesärskolan. 2.6 Rektorns ansvar

På Skolinspektionens vägnar

Anna Rydin
Enhetschef

Åsa Rehnberg
Undervisningsråd

Bilaga 1 Allmänt om tillsynen

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför regelbundet tillsyn i alla verksamheter och hos alla huvudmän. Tillsynen fokuserar på faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevers möjligheter att nå målen för verksamheten. Tillsynen inriktas mot tre huvudområden: Elevernas utveckling mot målen, ledning och utveckling av utbildningen samt enskild elevs rätt. För enskilda huvudmän granskas även huvudmannaskap och godkännande.

Tillsynen av förskola, fritidshem och vuxenutbildning i en kommun är inriktad på hur kommunen tar sitt ansvar för verksamheten. I de fall fritidshem finns vid fristående skolor ingår de i tillsynen av skolenheten. Förskolor som drivs av enskilda huvudmän har fått sitt tillstånd av kommunen och det är därmed kommunen som har ansvaret för tillsyn av dessa.

Alla skolenheter besöks vid tillsynen. Vid den tredjedel av skolorna där Skolinspektionen bedömer att det är lägre risk för problem och brister granskas färre delområden och besöken görs under en halv dag. Övriga skolenheter granskas inom samtliga bedömningspunkter och under flera dagar.

Tillsynen grundar sig på dokument som exempelvis plan mot kränkande behandling, kunskapsresultat och annan information från Skolverkets nationella uppföljningssystem, besök i skolenheter och intervjuer. Oavsett tillsynsform granskar Skolinspektionens granskning inte någon heltäckande bild av verksamheten utan ska ses som en bild vid det aktuella granskningstillfället inom de områden som ingår i tillsynen.

Efter tillsynen redovisas Skolinspektionens bedömningar i ett beslut. Redovisningen görs i form av avvikelserapportering vilket innebär att det endast är de bedömningspunkter där det förekommer brister som beskrivs i beslutet. För kommuner bedöms även ansvarstagandet som helhet för den utbildning kommunen bedriver. Innan ett beslut fastställs ges alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på sakuppgifter i besluten.

I de fall Skolinspektionen funnit brister har huvudmannen ansvar för att komma tillrätta med bristerna. Huvudmannen ska också redovisa de åtgärder som har vidtagits i för att åtgärda bristerna. För att följa upp huvudmännens arbete kan flera besök eller andra kontakter bli aktuella då Skolinspektionen också vill se effekter av de åtgärder som vidtas.

Mera information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats www.skolinspektionen.se under fliken Inspektion.